

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1205

מסכת יבמות קי"א-קי"ז ♦ אבות ב', ט' - ב', י"ג

בס"ד, כ"ז סיון תשפ"ב

השבוע בגליון

- ♦ בהמה - גידולי קרקע
- ♦ חליבה לתוך כלי עם נפט
- ♦ כיצד הגיעה התורה לספרד?
- ♦ כתב את כל התלמוד מזכרונו

- ♦ טלטול סידור ברשות הרבים על ידי ילד
- ♦ שיעור איסור אכילת דם - כזית או רביעית?
- ♦ שינויי הגירסאות במהדורות הש"ס
- ♦ איסור חליבה בשבת, מפני מה?

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

בין המצרים

שנה נוספת חלפה עברה.

חורבות בית המקדש מוסיפות להצהיב תחת השמש הקופחת, שנה אחרי שנה אחרי שנה, ושוב מגיעים ימי בין המצרים, הנושאים עמם את משק כנפי ההיסטוריה העגומה, ותחת מנהגי האבלות ההולכים ומתעבים עד תשעה באב, נזכרים הכל בעבר המפואר ומחכים לו בכל יום שיבוא.

כידוע, חטא שנאת חינוס הוא שהביא לחורבן בית המקדש השני, ובימים אלה בהם משתדלים הכל לתקן את מידותיהם, אפשר ללמוד לקח רב מן המעשה הבא, שסופר לנו מכלי ראשון.

היה זה לפני עשרות שנים.

בחור כשרוני חמד לו לצון והפיץ חיבור תורני קטן, שתכנו לא היה מן המשופרים, אך סגנון הדברים דיבר בעד עצמו. מי שקרא את החיבור היה סמוך ובטוח כי הוא נכתב על ידי החזון איש זצ"ל! הבהור, ברוך כשרונות, חיקה באופן מעורר השתאות את סגנון כתיבתו המוכר של החזון איש, ובעצם גרם לזילות בכבודו, מפני שאנשים שקראו את החיבור

במקומות רבים לא היה, וגם כיום - אין, עירוב ראוי לשמו ולפיכך יהודים המתגוררים במקומות אלה אינם יכולים לטלטל בשבת.

בדורות עברו, היו קהילות כה דלות, עד שהמתפללים נאלצו להביא עמם את סידורי התפילה מבתיהם. השאלה שהתעוררה בעקבות כך היא, מה ניתן לעשות בשבת במקומות בהם אסור לטלטל. הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, נשאל על ידי רבה של אדזיטש, אם לאור דברי הרשב"א, שיובאו להלן, ניתן להתיר לטלטל את הסידור לבית הכנסת באמצעות קטן.

בסוגיינתנו אנו למדים על איסור "ספיה" הקובע, שאף שקטנים אינם מצווים על מצוות התורה, אסור לגדול להאכיל קטן במאכל איסור.

איסור דרבנן לצורך הקטן: ברם, הרשב"א מחדש, כי באיסורים מדרבנן אין איסור ספיה לקטן, אם הפעולה נועדה לצורכו. את חידושו הוא מסיק מסוגייה במסכת שבת (קל"ט א), בה מבואר כי אסור לתת לקטן לזרוע כלאים בחוץ לארץ - איסור מדרבנן - מתוך חשש שימשיך לעשות כן גם לכשיגדל, וכלשון הגמרא "אתי למסרך". משמע, כי אך מטעם זה אסור לתת לו לזרוע כלאים, ולא מפני איסור "ספיה". מכאן הסיק הרשב"א כי באיסורים מדרבנן אין איסור "ספיה" כלל, ואף החשש שמא "אתי למסרך" אינו גורם למניעת המעשה, אלא כאשר המעשה אינו נעשה לצורך הקטן, אך אם לצורך הקטן הוא נעשה, אף אין חוששים שמא "אתי למסרך" [עיי"ש ראייתו].

לאור זאת, מסיק הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, כי אף אם רשות הרבים שבזמננו אינה אסורה בטלטול אלא מדרבנן, אסור להשתמש בקטן לטלטול ספרים לבית הכנסת, שכן, אין זה לצורכו. אין עצה, כי אם לתת לו חומש וסידור **עבורו**, מהם יתפלל וישמע קריאת התורה, ואיש גדול יצטרף עמו יחד להתפלל בהם יחדיו (שו"ת רעק"א סימן טו, מובא בבה"ל סימן שמ"א).

אף המהר"ם שיק דרש ברבים להזהיר, שלא להשתמש בקטן להעברת חפצים ממקום למקום. ברם בכתביו הוא מעיר, כי יש ללמד זכות על המקילים. נראה, הוא אומר, שכשם שאין איסור ספיה באיסור דרבנן, אלא באיסור דאורייתא, כך גם אין איסור הכשלה לקטן משום "אתי למיסרך", אלא אם כן יבוא להכשל בגדלותו באיסור דאורייתא. מכיוון שיש שיטות שרשות הרבים היא רק מקום שעוברים בו שישים ריבוא, ולשיטתם כמעט ואין רשות הרבים בזמננו, הרי שבטל החשש ש"אתי למיסרך", שכן, לעולם לא יבוא להיכשל באיסור תורה! (שו"ת מהר"ם שיק סי' קע"ג עיי"ש עוד).

צעילוי נשמת

מרת **מרים דינה אורן** ע"ה
בת יצחק הלוי בלוק ז"ל נלב"ע ל' בסיון תשנ"ז
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **דוד גמזו** ז"ל
בן ר' אלחנן זאב ז"ל נלב"ע ג' בתמוז
ומרת **אסתא גמזו** ע"ה
בת ר' פנחס ז"ל נלב"ע כ"ו בסיון
תנצב"ה
הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת איש רב פעלים וישר דרך

הר"ר **אברהם ארונספלד** ז"ל ב"ר דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז בסיון תש"ס **תנצב"ה**
הונצח ע"י ידידינו בני המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

מובן מאליו, כי נידון זה של האחרונים הוא לפי שיטת הרשב"א, אם מצדדים להקל כדעתו. ברם, יש לדעת, כי השולחן ערוך (או"ח סימן שמ"ג) פסק מפורשות שלא כדעת הרשב"א, אלא כדעת הסוברים שיש איסור ספיה גם באיסורים מדרבנן.

נידון נוסף - "חינוך": ראוי לציין עוד, כי הנידון שלפנינו הוא מצד איסור "ספיה", שנאמר גם לגבי קטן אשר לא הגיע לגיל חינוך. ברם, בקטן שהגיע לגיל חינוך, לבד מאיסור "ספיה", לפנינו נידון נוסף מצד חיוב חינוך. כלומר, נפסק להלכה, כי חייב האב להפריש את בנו גם מאיסורים מדרבנן כדי לחנכו לחיי תורה והלכה (ראה משנה ברורה שם ס"ק ג'). כלפי קטן זה, אין מועילה הטענה שהסידור מובא לצרכו...

[אולם, בשו"ת רעק"א שם משמע שכתב בדווקא בקטן פחות מתשע שנים, ומשמע שלדעתו עד גיל זה אינו בחינוך. וצריך עיון. ועיין בשו"ת מהר"ם שיק הנ"ל שכתב, שיש ללמד זכות על המקילים גם בהגיע לגיל חינוך, משום חינוך למצוה].

דף קיד/ב אבל דם דעד דאיכא רביעית אימא לא

שיעור איסור אכילת דם - כזית או רביעית?

בשאלה רבתי התחבטו גאוני הדורות, מהו שיעור איסור אכילת דם.

בפסוק "וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה" (ויקרא כז/ז) הורתנו התורה, כי יהודי אינו רשאי לאכול דם בהמה ועוף. ברם, מהו שיעור האיסור? שאלה זו נוגעת לגבי חולים הנזקקים לשתות דם לצורך רפואה, כמה ישתו בפעם אחת, כדי שלא יעברו על איסור שענשו כרת. כלומר, אסור לשתות אף לא טיפה אחת, אך בעונש כרת ומלקות מתחייבים החל משיעור מסויים. מהו, איפוא, שיעור זה [ב"דם הנפש" שהוא הדם היוצא מבעל חיים בעת שחיטתו או הקזת דמו, יש עונש כרת ומלקות. אך בדם היוצא מבעל חיים שלא באופן הנ"ל, יש עונש מלקות אך אין עונש כרת].

בעבר (כריתות כב/א) עסקנו בנושא זה והבאנו את דבריו של הערוך לנר לגבי שיעור האיסור, ועתה נעסוק בנושא זה לאור סוגייתנו.

בגמרתנו נאמר מפורשות: "דם - עד דאיכא רביעית". כלומר, שיעור האיסור הוא רביעית. דברי הגמרא תמוהים בעליל, שכן, ביתר מסכתות הש"ס (חולין פז/ב, כריתות יד/א כב/א, וכ"כ רש"י בעירובין ד/א ובפסחים מד/א ובסוכה ו/א, וכך גם פסק הרמב"ם מאכלות אסורות פ"ו ה"א, ועיין במאורות שם) נזכר כי שיעור אכילת דם הוא "כזית"!

תמיהה חמורה זו אילצה את הרש"ש לצאת מגדרו. בכל הש"ס דבריו מופיעים בקיצור נמרץ, ובסוגייתנו, מפני התמיהה העצומה הוא טרח והאריך לרוב, שלא כדרכו. הרש"ש מעלה אפשרות, כי הסוגיות בהן נאמר כי שיעור דם הוא כזית, עוסקות בדם הלב שעוד לא פרש ממקומו. כלומר, אדם אוכל לב שיש בו דם. במקרה זה שיעור האיסור הוא "כזית", כשיעור מאכלים אסורים, שהרי הוא אוכל את הדם יחד עם הלב. ואילו גמרתנו עוסקת בשותה דם, ששיעור איסורו הוא רביעית, כשיעור משקים האסורים.

מפליא, איפוא, לגלות, כי אף לא אחד מן הראשונים התייחס לנידון זה בסוגייתנו. לא אחד מהם העיר על סתירה זו ולא אחד מהם ניסה ליישבה. כולם, חוץ מאחד, המאירי, שבספרו למסכתנו בית הבחירה מביא את הדינים העולים מהסוגיה: "הדם אכילתו בכרת ושיעור אכילתו בכזית!"...

שינויי הגירסאות במהדורות הש"ס: אכן, עיון בכתבי יד של התלמוד מגלה, שבכל כתבי היד, ללא יוצא מן הכלל, הגירסא כאן 'כזית'. זהו שיעור דם, בהתאם לאמור בשאר המקומות בש"ס. רק משנדפס התלמוד הבבלי החליפו המדפיסים את המילה "כזית" ל"ברביעית", ומאז נדפס כן עד זמננו. לכן איש מהראשונים לא תמה על הגמרא, שכן הגירסה שהיתה אצלם, היתה 'כזית'! (ראה בית הועד, א, עמודים 58-59).

דף קיד/א וקסבר מפרק כלאחר יד הוא

איסור חליבה בשבת, מפני מה?

כידוע, בשבת קודש אסור לחלוב, כפי המבואר גם בגמרתנו.

סוגייתנו מנמקת את איסור החליבה משום "מפרק". רש"י במסכת שבת (צה/א) מפרש כי מלאכה זו היא תולדה של אב מלאכה "דש". כלומר, פירוק החלב מדדי הבהמה, הוא כפירוק התבואה מתוך המוץ. במאמר הבא נתוודע לפולמוס ארוך, רב שנים, על אודות האיסור המדויק של חליבה בשבת.

בהמה - גידולי קרקע: על האמור בגמרתנו, כי אסור לחלוב משום "מפרק", מעירים בעלי התוספות על אתר, הן מלאכת "דש" אסורה בגידולי קרקע בלבד! בעלי התוספות מביאים סברה, כי בעלי חיים נחשבים גידולי קרקע לכמה מדיני התורה, מפני שעיקר גדילתם היא מהצומח על גבי הקרקע, אך בכל זאת סוברים בעלי התוספות, כי אין הם נחשבים "גידולי קרקע" לגבי מלאכת "דש". אולם, המגיד משנה (הלכות שבת פרק ח' הלכה ז) אינו מקבל את דחיית בעלי התוספות לסברא זו והוא מסיק כי גם לגבי מלאכת דש בהמה היא כגידולי קרקע!

הרימו גבה על הדברים הפשוטים, שאלה נטולת בסיס ותשובה בעלת ניחוח מוזר. לא נעים.

כחלוף תקופה קצרה התעשת הבחור, והבין כי עשה מעשה אשר לא יעשה, ובחרדה נכנס אל ביתו הצנוע של החזון איש, לבקש סליחה, מחילה וכפרה. לתדהמתו הגיב החזון איש בשלוות נפש: אמת, המעשה שעשית ראוי לעורר כעס, אך מה אעשה, יקירי, שאצלי המושג "קפידה" אינו קיים!

החזון איש נלחם בתוקף במערכות ציבוריות והעמיד דברים על תלם, אך בכל הנוגע לכבודו הוא, לפגיעה אישית בו, היה רך ובלתי פגיע.

התלמיד חכם שמפיו שמענו את המעשה הסביר, כי בן אדם מרומם מתגבר בקלות על פגיעות, מפני שאינן פוגעות בו. התורה מרוממת את לומדיה ומנשאתם מעל החומריות בה שוקעים, בין אם רוצים ובין אם לאו, אלמלא סם התורה המחייה את האדם. בקשר לכך הוא ציין, כי בשם הגר"א מצוטט: "עיקר חיות האדם הוא להתחזק תמיד בשבירת המידות. ואם לאו - למה לו חיים" (אבן שלמה פרק א').

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוכים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד עכשיו! *3029

חודש ראשון התנסות חינם

פנינים

דף קיא/ב קטן וקטנה לא חולצין

אברהם ידע

תוספות (לעיל ב/ב) מביאים גמרא זו ואומרים, שאף שאשה שאינה ראויה ללדת אין קידושה קידושין, אם ידע זאת הבעל והסכים להנשא לה, חלים הקידושין.

בכך פירש הרבי רבי העשיל את דברי הקב"ה לאבימלך על אודות שרה, "ועתה השב את אשת האיש כי נביא הוא" (בראשית כ/ז). מה עניין זה לזה? ברם, כידוע היתה שרה עקרה ולא יכלה ללדת. יכול היה, איפוא, אבימלך לטעון, כי אין קידושה לאברהם קידושין, ואינה אשת איש. לכך אמר לו הקב"ה: "השב את האיש כי נביא הוא", ודאי ידע זאת על אודות שרה ואף על פי כן הסכים להנשא, שקידושיהם קידושין ואשת איש היא... (חנוכת התורה).

דף קיג/א חמשה לא יתרמו... חרש שוטה וקטן

אינם יכולים לתרום

מעשה באדם שהפך להיות לרב אף על פי שלא היה ראוי לדבר.

שאלו רבי אייזל חריף: היתכן? מי שמו לתפקיד זה?

ענה הלה: מכיוון שציבור מישראל קבלני על עצמו, הפכתי לראוי ממילא וחיטה של חולין תוכיח - משקרא לה ישראל בשם תרומה, הופכת לקדושה.

אולם, בעלי התוספות מבארים, כי סוגייתנו היא כשיטת רבי יהודה הסובר שיש איסור "דש" גם שלא בגידולי קרקע. בביאור שיטתם של בעלי התוספות נחלקו ראשונים. יש אומרים (ריטב"א כאן ובכתובות ס/א, ורשב"א בשבת צה/א בשם רה"ג, ועוד), כי לדעתם אין כל איסור מן התורה בחליבה. אחרים סוברים, כי לדעת בעלי התוספות אסורה החליבה מן התורה, אם משום קוצר (ראה רש"י שבת צה/א) או ממחק (תוס' כאן בשם ר"ת, ועוד), או בורר (רשב"א שבת קמד/ב), או טוחן (יראים סימן רע"ד עמוד קמ"א), או גוזז (מאירי שבת עג/ב בשם י"מ, ושטמ"ק כתובות ס/א בשם ר"ש בר אברהם). בפעולת החליבה ישנם מאפיינים שונים הדומים למלאכות אלו.

ואם תאמר, מה השלכה הלכתית יש משום איזו מלאכה אסורה החליבה? ובכן, חשוב ביותר לדעת זאת, שכן, מלאכת "מפרק" - דש, או "בורר", אינה אסורה אלא אם משתמשים בחפץ המתפרק או המתברר, אך אם החלב הולך היישר לאבדון, כתבו הרמב"ן והר"ן (שבת קיא), כי אין איסור מפרק ואין איסור בורר. ברם, מלאכת גוזז, טוחן וקוצר, אינה מותנית בשימוש ואינה מותרת באם החפץ הולך לאבדון, אלא אסורה בכל תנאי.

להלכה נוקטים שחליבה אסורה משום תולדת "דש" (כן דעת הר"ף והרמב"ם הלכות שבת פרק ח' הלכה ז', עיין חיי אדם סימן י"ד סעיף ח', אגלי טל מלאכת דש סימן י"ב, ועוד), ולפיכך בשעת הדחק יש להקל בחליבה שאינה משתמרת אלא הולכת לאיבוד (חזון איש סימן נ"ו ס"ק ד', שיש לסמוך בשעת הדחק על שיטת הרמב"ן הנ"ל).

כאשר קמו בארץ משקים על ידי שומרי תורה ומצוות, הם נבוכו מאד מה יעשו לגבי חליבה בשבת. החליבה בשבת אסורה, אבל הבהמה סובלת ומצטערת. במקרה כזה נעשית החליבה על ידי נכרי. אמנם, חז"ל אסרו לומר לנכרי לעשות מלאכות בשבת, אך משום צער בעלי חיים, התירו חז"ל לומר לנכרי לעשות מלאכה בשבת (ראה שולחן ערוך סימן ש"ה סעיף כ, ובשמירת שבת כהלכתה פרק ל' סעיף כ"ח את ההגבלות שיש בדבר).

חליבה לתוך כלי עם נפט: ברם לא בכל הזמנים העסקת נכרים היתה אפשרית. הפתרון היה אז חליבה לאיבוד. הכינו כלי ובו נפט או חומר פוגם אחר, ולתוכו חלבו את החלב. הבעיה היא, שעל די כך הלך חלב יקר לאבדון. יש אומרים כי החזון איש התיר לחבר את מכונת החליבה אל הפרה, כשמתחילה החלב נחלב לאיבוד, ועל ידי כך אין איסור בחיבור מכונת החליבה לבהמה, אולם בהמשך, אחר שהחליבה מתבצעת מאליה על ידי המכונה, ניתן להחליף את הכלים ולהניח כלי נקי תחת המכונה אליו יבוא החלב.

כמובן שהיתר זה אינו פשוט, והנידון להתירו הוא בשעת הפסד מרובה.

ראוי לציין כי בספרו כתב החזון איש שאסור לעשות כן (חזון איש סימן ל"ח ס"ק ד'), אך כאמור, יש שהביאו בשמו להתיר לעשות כן במקרה של הפסד מרובה (ראה שמירת שבת כהלכתה פרק כ"ז הערה קנ"ט).

דף קטו/ב יצחק ריש גלותא

יצד הגיעה התורה לספרד?

הגמרא מספרת על יצחק ריש גלותא, אחיינו של רב ביבי, שהלך מקורטבא לאספמיא ונפטר. כאשר הגיעה השמועה על אודות פטירתו, דנו אביי ורבא אם 'חיישינן' לשני יצחק ריש גלותא אם לאו. כלומר, אם יש לחשוש שמא יש עוד יצחק ריש גלותא, והוא שנפטר, וממילא, אשתו שנתורה בבבל, אינה מותרת להינשא.

מי היה יצחק ריש גלותא זה? האם היה ראש הגולה כמשמעות שמו? לדעת הרשב"א, אכן היה יצחק ראש הגולה. אמנם, אף שראשי הגולה אנשים ידועים ומפורסמים היו, מכל מקום, כאשר באה שמועה על מות "יצחק ראש הגולה" יש מקום לחשוש, שמא במקום אחר, בלתי מוכר לנו, קיים גם כן ראש גולה בשם יצחק והוא אשר נאסף אל עמיו על אם הדרך בין קורטבא לאספמיא. הרא"ש (בתשובותיו נא/ב) חולק על כך בתוקף.

ראשית, 'ריש גלותא' יש רק אחד, וכיצד זה הסתפקו אם הוא שמת או ריש גלותא אחר? שנית, האם ריש גלותא מת סתם כך על אם הדרך? הכקבצן הילך לו בין קורטבא לאספמיא ללא רכב, פרשים או עבדים אשר היו באים להעיד על מותו? אין זאת אלא שיצחק זה לא היה ראש הגולה ולא היה זה אלא כינוי בעלמא שנתכנה "ריש גלותא" ותו לא [דוגמא לדבר: קיימים שמות משפחה כמו קניג - מלך, פרינץ - נסיך, רבינוביץ - בן הרב, ואין בשם זה אלא כינוי ותו לא].

ברם, מדברי ראשונים אחרים עולה, כי במאורע המתואר כאן רמוז פרק גדול מתולדות יהודי ספרד. בספר העיתים לרבי יהודה הברצלוני (הלכות ברכת שבת סימן קע"ט) מובאים דברי רבי שמואל הנגיד על אודות שמועה שיצאה על בני ספרד, כי אינם מתרגמים את התורה, כנהוג בימים ההם: רבי שמואל הנגיד אומר, כי חלילה לבני ספרד לנהוג כן, "ומעולם לא הניחו התרגום ולא דבר אחד מטעמי תלמוד שהיו ערוכים בפיהם מיצחק ריש גלותא בר אחתיה דרב ביבי, דשכיב בספרד בין קורטבא לאספמיא".

"אחד בוקר,
אחד בערב,
לפני האוכל".

גם ד"ר כהן מבני ברק
לא מפספס.
2 משניות ביום
וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

אספמיא, היא כידוע, כינוי לספרד [כך גם היום, באנגלית - SPAIN] (ראה גם עובדיה א/כ בפסוק ובתרגום שם). לדעת רבי שמואל הנגיד הכוונה לחבל ארץ כלשהו בספרד. קורטובה היא, ודאי קורדובה. יצחק ריש גלותא היה אחד מגדולי הדור שכיתת רגליו מבבל לספרד, והוא הוא שהעמיד את התורה במדינה זו עוד בימי האמוראים.

לאור דברים אלו, מיישב הגר"י שור, רבה של קיטוב ומהדיר ספר העיתים, את תמיהות הרא"ש. אכן, תמוה, כיצד ניתן היה לחשוש לשני ריש גלותא, ועוד להסתפק במיתתו של אדם מפורסם שכזה. הרא"ש הסיק כי מדובר באדם פשוט שנקרא ריש גלותא ככינוי בלבד. אולם לפי דברי רבי שמואל הנגיד מובנים הדברים היטב. יצחק זה, אחיינו של רב ביבי, גלה מבבל לספרד ושם התמנה לריש גלותא, עקב זאת שהיה גדול הדור, מרביץ תורה ומלמד "טעמי תלמוד". כאשר הגיעה השמועה בבבל על יצחק ריש גלותא שמת בספרד בין קורטובה לאספמיא, הסתפקו בבבל הרחוקה שמא השמועה שהגיעתם עוסקת ביצחק אחר, לפי שיצחק וביבי היו שמות נפוצים, והם חששו שמא אותו שהתמנה לריש גלותא אינו יצחק שהם מכירים אלא יצחק אחר, וממילא, אשתו שנתרה בבבל, אינה מותרת להנשא (מבוא לספר העיתים עמודים XI - X).

כתב את כל התלמוד מזכרוננו: אגב, רבי שמואל הנגיד, בתשובתו הנזכרת, מסר עוד, שאם כי יצחק ריש גלותא הוא זה שלימד "טעמי התלמוד" בספרד, בכל זאת את התלמוד עצמו [אחר שנחתם בידי רב אשי ורבינא], הביא לספרד רב נטרונאי [שהיה מן הגאונים], שהגיע לספרד וכתב להם את כל התלמוד מילה במילה מתוך זכרוננו!

במקורות אחרים מובא שרב נטרונאי זה עזב את בבל עקב מחלוקת בינו לרב מלכא ריש גלותא, ואז ברח לספרד ושם הרביץ תורה והעמיד תלמידים, שמועה נפוצה אז שרב נטרונאי בא לספרד בקפיצת הדרך (ראה מבוא שם עמוד XI מרב שרירא גאון וממכתב אנשי קירואן לרב האי גאון). [הערה: נאמר לעיל שאספמיא היא ספרד. יש להבחין בין אספמיא לאפמיא המוזכרת מספר פעמים בש"ס, והיא באיזור סוריה, ויש שבטעות נכתב אספמיא וצ"ל אפמיא, וראה ערוך השלם בערך אספמיא ובערך אפמיא].

גיחך רבי אייזל: הנה שכחת תלמודך, שכן, "חרש שוטה וקטן שתרמו אין תרומתן תרומה"...

דף קיג/ב יצתה זו שמשלחה וחוזרת

עם ישראל נשלח וחוזר שוב

מכיוון ששוטה אינה מתגרשת, היה אומר החידושי הרי"ם, לכן אף שבירמיהו (ג/ח) נאמר, "שלחתי ואתן את ספר כריתותיה", לעם ישראל אמר ישעיהו הנביא "איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי", כלומר גט בטל הוא שכן אף שהקב"ה גירש את עם ישראל, אבל זהו "משלחה וחוזרת", הם שבים וחוזרים אליו יתברך... (מעינה של תורה, עקב).

לעילוי נשמת

הר"ר **פליטאל בהגאון** ז"ל

ב"ר גרשון חנוך ז"ל נלב"ע ב' בתמוז תשס"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נתרם בעילום שם

לעילוי נשמת זכר יקירם

נלב"ע ל' בסיון

תנצב"ה

לעילוי נשמת

מרת **רבקה אקשטיין** ע"ה

ב"ר שמעון ז"ל נלב"ע א' דר"ח תמוז תשנ"א

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה

הר"ר **דוד אקשטיין** הי"ו - אנטוורפן

לעילוי נשמת

הר"ר **יעקב סלומון** ז"ל

ב"ר דוד ז"ל נלב"ע כ"ח סיון תשכ"ד

תנצב"ה

הונצח על ידי ידידי **דוד סלומון** שיחיו

מאירים את מסכת כתובות

הגמרא המושלמת המחבת את הש"ס על לומדיה

הופיע
מסכת
כתובות

תמונות והמחשבות להבנת הגמרא

לראשונה: מוצא מניקד מפוסק עוק חשק ללימוד

• בתוספת טענות בגלין הדף להשלטת לימוד הש"ס • בסוף הסדר נוסף ביאור לטענות - 'מאורות המשנה' • להשלטת הלימוד בהלכה למעשה צורף החיבור תפלא 'מאורות ההלכה' הדגשות כתיבול ענין בתוספת

• נוסח הגמרא והנפישים טונה ונתוקו כמיטב המסורת של מהדורות הש"ס של 'עוז והדר' • הגמרא, הרשי והתוספות מנקדים ומפוסקים בדיוק ובשלמות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמענת באבי עיניים

מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333

